

fragment

-Este un întreg șir de mijloace ciudat de ingenios, care e pentru prefectul poliției un fel de pat al lui Procust, pe care el își croiește și-și execută toate planurile și cercetările. Dar greșește neconținut, ori prin prea multă aprofundare, ori prin prea multă superficialitate, depinzând de caz și nu-s puțini școlari care ar raționa mai bine ca el. Am cunoscut un băiețel de opt ani, a cărui continuă ghicire la jocul *Cu soț ori fără?* stârnea admirația tuturor. E un joc simplu și se joacă de obicei cu bile. Unul dintre jucători ține ascuns în mână un număr oarecare de bile și îl întreabă pe celălalt: „Cu soț ori fără?”. Dacă acesta ghicește, câștigă o bilă; dacă nu, pierde una. Băiatul de care vorbesc câștiga toate bilele colegilor săi. Firește că avea un mod al său de ghicit, acesta consistă din simplă observațiune și aprecierea justă a fineței celor cu cari juca. Să zicem că adversarul său de joc e un prostănac în toată regula și arătându-i mâna închisă îl întreabă: „Cu soț ori fără?”. Băiatul nostru răspunde: „Fără” și pierde. Dar data următoare câștigă, căci își zice în sine `prostănacul ăsta a avut în mână un număr cu soț și toată șmecheria lui nu merge decât până să-l facă să ia un număr fără soț a doua oară; voi zice deci: „fără” `; zice „fără” și câștigă. Cu un adversar mai puțin naiv ar fi raționat altfel: `ăsta a văzut că prima dată am zis „fără”, a doua oară își va propune să facă simpla variațiune de la cu soț la fără soț – ăsta e primul gând ce-i va trece prin minte; al doilea gând îi va spune să nu facă la fel ca prostănacul dinainte, fiindcă aceasta e o schimbare prea simplă și se hotărăște să ia ca și întâia dată, tot un număr cu soț. Voi zice deci: “cu soț” `; zice “cu soț” și câștigă. Acum, modul de a raționa al băiatului despre care vorbesc – mod pe care colegii îl numesc noroc, ce e el la urma urmei?

-Este, răspund eu, o simplă identificare a intelectului băiatului cu al celui cu care joacă.

-Da, așa este, afirmă Dupin. Și când l-am întrebat prin ce mijloc efectua el această perfectă identificare a intelectului său cu acela al adversarului, iată ce mi-a răspuns: „Când vreau să știu cam cât de șmecher sau de prost e unul, cât e de bun sau de rău, ori să știu cari îi sunt gândurile în acea clipă, eu îmi compun înfățișarea feței mele după fața lui, cât mai exact cu putință și aștept să văd ce gânduri sau ce simțăminte mi se nasc în minte sau în suflet, și acestea fiind corespunzătoare figurii mele compusă după aceea a adversarului meu, vor fi cam aceleași cu ale lui.”

Răspunsul acesta întrece în pătrundere adâncimea sofisticată a cugetărilor lui La Rochefoucauld, a lui La Bruyère, a lui Machiavelli sau Campanella.

-Și identificarea intelectului celui ce raționează cu cel al adversarului său, depinde, dacă te-am înțeles bine, de exactitatea cu care este apreciat intelectul adversarului.